

25.4.2022

Eduskunta
Sivistysvaliokunta
Siv@eduskunta.fi

Asia: VNS 1/2022 vp Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta; Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n asiantuntijalausunto

OAJ kiittää kutsusta tulla kuulluksi koskien ajankohtaisselontekoa turvallisuusympäristön muutoksesta. Lausuntomme keskittyy ajankohtaisessa turvallisuuskysymyksessä koulutuksen näkökulmaan ja saapuvien ukrainalaisten tukeen.

Koulutus avaintekijänä kokonaisturvallisuudessa

OAJ haluaa korostaa kasvatuksen ja koulutuksen ratkaisevaa roolia yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja kriisinsietokyvyn rakentamisessa. Pitkällä tähtäimellä yhteiskunnan vakaus, eheys, yhteisöllisyys sekä muutосkyky luodaan juuri koulutuksella.

Kriisien keskellä myös koventuneet asenteet uhkaavat yhteiskunnan sisäistä eheyttä. Rasismi ja muukalaispelko vahvistavat ja lisäävät ennakkoluuloisia asenteita ja aiheuttavat turvattomuutta. Riittävät koulutuksen avulla karttuneet tiedot ja taidot sekä kasvu yhteisöllisyyteen ehkäisevät radikalisoitumista ja rasismia. Kaksisuuntaista kotoutumista on kehitettävä ja edistettävä, koska siten voimme vaikuttaa merkittävästi turvallisuuden tunteen lisääntymiseen.

Sivistysvaliokunnan on lausunnossaan tuotava esille, että opettajat ja esihenkilöt ovat avainasemassa turvallisuuden tunteen lisäämisessä, koska he tavoittavat kaikki oppijat varhaiskasvatuksesta aikuisoppilaitoksiin. On huolehdittava opettajien osaamisen kehittymisestä ja varmistettava ajantasainen tutkimustieto pedagogisen osaamisen varmistamiseksi. Lisäksi on varmistettava, että päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa on toimiva ja riittävästi resursoitu johtamisjärjestelmä. Rehtoreilla ja muilla esihenkilöillä on oltava aikaa sekä osaamista turvallisuusjohtamiseen.

25.4.2022

Kriiseihin reagointi ei voi johtaa lastemme tulevaisuudesta leikkaamiseen

On selvää, että turvallisuustilanteen muutos edellyttää nopeita reaktioita ja niihin uusia resursseja. Samoin muuttunut turvallisuustilanne voi edellyttää pitkäksi ajaksi huomattavia lisäpanostuksia niin ulkoiseen kuin sisäiseen turvallisuuteen, mikä tulee entisestään haastamaan julkista taloutta.

Näitä lisääntyneitä menoja ei voida kattaa leikkaamalla lastemme ja nuoremme tulevaisuudesta. Lapsia ja nuoria on jo viime vuosina kohdannut korona-ajan aiheuttamat poikkeusolot, joista palautuminen ei ole vielä edes alkanut.

OAJ vaatii, että sivistysvaliokunta lausunnossaan puolustaa koulutuksen resursointia panostuksena pitkän tähtäimen kokonaisturvallisuuteen yhteiskunnassa.

Digitaalinen osaaminen ja hybriditurvallisuus

Selonteko nostaa esille informaatioturvallisuuden. Tämän vahvistamiseksi Suomen on huolehdittava niin digitaalisesta osaamisesta kuin muun muassa medialukutaidosta ja kriittisestä tiedonhallinnasta.

Informaatioturvallisuuden kannalta Suomelle on yhtä lailla tärkeää rakentaa niin digitalisaatioon liittyvää huippuosaamista ja -tutkimusta kuin kaikkien kansalaisten digiosaamistakin. Tutkimuksella ja huippuosaamisella varmistetaan se, että Suomi kykenee kilpailemaan digitalisaation hyödyntämisessä kuin rakentamaan digitaalista resilienssiäkin. Samaan aikaan on erittäin tärkeää huolehtia siitä, että jokainen kansalainen kykenee turvallisesti ja vastuullisesti hyödyntämään digitalisaatiota.

Tämän digitaalisen osaamisen rakentaminen edellyttää selkeää ohjausta, jonka vuoksi oppimisen digitalisaation kansallisen strategian laatiminen tulisi aloittaa välittömästi. OAJ toivoo sivistysvaliokunnan ottavan kantaa oppimisen digitalisaation strategian laatimisen aloittamiseksi.

Ukrainan pakolaisten tuki ja maahanmuuttajien tuen yleinen vahvistaminen

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on käynnistänyt Euroopassa mittavan muuttoliikkeen, kun sotaa pakenevat etsivät turvaa muista maista, myös Suomesta. On todella tärkeää, että Suomeen saapuvat saavat tarvitsemansa kasvatus- ja koulutuspalvelut ja näihin varataan niiden tarvitsemat resurssit. On selvää, ettei näin laajamuotoista toimintaa ole järjestettävissä koulutuksen jo nykyisellään riittämättömillä resursseilla.

25.4.2022

Vaikka Ukrainaan liittyvä pakolaistilanne on yllättävä, ovat siihen liittyvät ratkaisut sen kaltaisia, joita Suomessa tulisi joka tapauksessa tehdä tänne muuttavien ja muuttaneiden tukemiseksi.

Ukrainan pakolaistilanteen seurauksena Suomeen on perustettu uusia valmistavan opetuksen ryhmiä. OAJ on huolissaan opetuksen laadusta, jos valmistavassa opetuksessa ei ole kelpoista opettajaa opetusta antamassa. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu alaikäisille esi- ja perusopetusikäisille oppijoille, jotka ovat vasta saapuneet Suomeen. Valmistavassa opetuksessa opetellaan suomen tai ruotsin kieltä ja maamme kulttuuria. Noin vuoden kestävän valmistavan opetuksen jälkeen oppilas voi siirtyä muun opetuksen yhteyteen jatkamaan oppimistaan. Valmistavan opetuksen lainsäädäntö tarvitsee pikaista muutosta, jotta se olisi oppijan subjektiivinen oikeus. Lisäksi tarvitsemme opettajille kelpoisuusasetuksen valmistavan opetuksen laadun varmistamiseksi. Nämä valmistavaa opetusta koskevat lainmuutokset tulisi saada mahdollisimman pian valmisteluun.

Suomeen saapuvien on välittömästi päästävä suomen tai ruotsin kielen opetukseen. Kielen oppiminen on avain pysyvään kotoutumiseen ja henkilön turvallisuuden tunteen varmistamiseen, jotta hän kokee olevansa tervetullut uuteen kotimaahansa. Suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) -opetusta on kehitettävä siten, että se alkaa velvoittavana jo varhaiskasvatuksessa ja jatkuu saumattomasti toisen asteen loppuun. Myös korkeakouluihin saapuvien opiskelijoiden ja työperäisesti Suomeen muuttaneiden S2 -opetusta pitää laajentaa. On aiempaa paremmin hyödynnettävä vapaan sivistystyön ja muiden aikuisoppilaitosten tarjoamia koulutuskokonaisuuksia, ja varmistettava riittävä rahoitus koulutusten tarjoamiseen.

Oman äidinkielen osaaminen edistää kaikkea oppimista ja etenkin eri kielten omaksumista. Oman äidinkielen opetus pitäisi aloittaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkua toisen asteen loppuun. Kun henkilö saa oman äidinkielen opetusta, hän pystyy turvallisesti keskustelemaan omalla äidinkielellään myös vaikeista aiheista pedagogisesti koulutetun opettajan kanssa.

Suomeen tarvitaan lisää eri kieli- ja kulttuuritaustaisia opettajia. Valtion aiemmin tarjoama Specima-rahoitus pitää ottaa uudelleen käyttöön ja siten saada muualla opettajaksi koulutetut opettajat kelpoisiksi työskentelemään eri koulutusasteilla.

Työ- ja elinkeinoministeriön alaisen, aikuisille maahanmuuttajille suunnatun kotoutumiskoulutuksen laatua on parannettava. Kotoutumiskoulutukseen pitääkin pikaisesti laatia valtakunnalliset laatuksiteerit.

25.4.2022

Sivistysvaliokunnan on tuotava lausunnossaan esille sitä mahdollisesti pitkäkestoista lisäresursoinnin tarvetta, jota Ukrainasta saapuvien opetus- ja kasvatustalveluiden järjestäminen edellyttää. Samalla valiokunnan tulee edellyttää, että maahanmuuttajien koulutuksen pulmiin (mm. valmistavan opetuksen ja S2-opetuksen laatu ja laajuus, oman äidinkielen opetus, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opettajien koulutus, kotoutumiskoulutuksen laatu) haetaan lainsäädännössä myös pysyviä ratkaisuja.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Nina Lahtinen
va. koulutusjohtaja

Jaakko Salo
koulutuspolitiikan päällikkö